Hikâye — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

Bir hikâyede başlangıçta kişiler ve olayın gerçekleştiği çevre tanıtılır. Ardından karşıt duygu, düşünce veya isteklerin oluşturduğu gerilim belirginleşir. Son bölümde bu gerilim sonuçlandırılır; ancak her anlatıda çözümün kapsamı aynı olmak zorunda değildir.

1. Bu parçaya göre hikâyenin kuruluşuyla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Hikâyede tanıtım, gerilim ve sonuçlandırma aşamaları bulunabilir.

B) Hikâyede bütün çatışmalar mutlaka aynı biçimde sonuçlanır.

C) Hikâyede çevre tanıtılmadan doğrudan sonuç bölümüne geçilir.

D) Hikâyede karşıtlıkların bulunması anlatının temel koşulu değildir.

E) Hikâyede sonuç bölümü, başlangıçtaki tanıtımdan önce yer alır.

Tanzimat Dönemi'nde Batılı anlatım anlayışıyla kaleme alınan metinler, Türk edebiyatında kısa anlatının gelişmesini hızlandırmıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin eseri, bu türde hazırlanan ilk kitap olarak anılırken Sami Paşazâde Sezai'nin eseri, Batılı anlayıştaki ilk örnekleri içermesiyle ayrı bir önem taşır. Bu iki bilgi, kitap ile örneklerin aynı ölçütle değerlendirilmemesi gerektiğini gösterir.

2. Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Ahmet Mithat Efendi'nin eseri ilk hikâye kitabıdır.

B) Sami Paşazâde Sezai'nin eseri ilk hikâye kitabıdır.

C) Ahmet Mithat Efendi'nin eseri Batılı anlamdaki ilk hikâyeleri içerir.

D) Sami Paşazâde Sezai'nin eseri Tanzimat Dönemi'nden önce yazılmıştır.

E) Tanzimat Dönemi'nde hikâye kitabı yazılmamıştır.

Anton Çehov'un öncülük ettiği anlatı anlayışında büyük ve sonuçlandırılmış olaylardan çok, gündelik yaşamın belirli bir kesiti öne çıkar. Okur, kişilerin o anki durumlarını ve ruhsal izlenimlerini takip eder. Bu nedenle anlatının etkisi, mutlaka şaşırtıcı bir sonuca bağlanmasından kaynaklanmaz.

3. Bu parçada sözü edilen hikâye anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Durum hikâyesi

B) Olay hikâyesi

C) Maupassant tarzı hikâye

D) Manzum hikâye

E) Halk hikâyesi

Hikâye, kişi, yer ve zamana bağlı bir olay çevresinde kurulan kısa bir yazı türüdür. Olay yaşanmış olabileceği gibi tasarlanmış da olabilir. Bu türün amacı yalnızca olay aktarmak değil, okuyucuda heyecan ve estetik zevk uyandırmaktır.

4. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Hikâye, kişi ve yerden bağımsız olarak oluşturulur.

B) Hikâyede estetik zevk oluşturma amacı bulunmaz.

C) Hikâye, yaşanmış veya tasarlanmış olayları kısa biçimde anlatır.

D) Hikâye yalnızca yaşanmış olayları konu edinir.

E) Hikâye, uzun olayları ayrıntılı biçimde işler.

Bir edebiyat tarihi değerlendirmesinde dünya edebiyatındaki ilk hikâye örneği ile Tanzimat Dönemi'nde yazılan ilk Türk hikâye kitabı ayrı ayrı ele alınır. Böylece hikâyenin dünya edebiyatındaki gelişimiyle Türk edebiyatındaki başlangıcı birbirinden ayrılmış olur.

5. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Dünya edebiyatındaki ilk örnek Çehov tarzı hikâye, Türk edebiyatındaki ilk kitap Letâif-i Rivâyât'tır.

B) Dünya edebiyatındaki ilk örnek Decameron, Türk edebiyatındaki ilk kitap Küçük Şeyler'dir.

C) Dünya edebiyatındaki ilk örnek Letâif-i Rivâyât, Türk edebiyatındaki ilk kitap Decameron'dur.

D) Dünya edebiyatındaki ilk örnek Decameron, Türk edebiyatındaki ilk hikâye kitabı Letâif-i Rivâyât'tır.

E) Dünya edebiyatındaki ilk örnek Küçük Şeyler, Türk edebiyatındaki ilk kitap Decameron'dur.

Bir edebiyat öğretmeni, Batılı hikâyenin Türk edebiyatındaki gelişimini anlatırken Ahmet Mithat Efendi'nin kitabı ile Sami Paşazâde Sezai'nin eserini art arda anmıştır. İlkinden kitap niteliğini, ikincisinden ise Batılı örneklerin niteliğini açıklamak için yararlanmıştır.

6. Öğretmenin bu anlatımında, aşağıdakilerden hangisini vurgulamış olması beklenir?

A) Decameron'un Tanzimat Dönemi'nde yazılması

B) Letâif-i Rivâyât'ın Batılı anlamda ilk hikâyeleri içermesi

C) Küçük Şeyler'in durum hikâyesinin öncüsü olması

D) Letâif-i Rivâyât'ın ilk hikâye kitabı olması

E) Küçük Şeyler'in ilk hikâye kitabı olması

Boccacio'nun Decameron'u, dünya edebiyatında hikâye türünün başlangıcı açısından anılır. Tanzimat Dönemi'nde ise Ahmet Mithat Efendi ve Sami Paşazâde Sezai, Batılı hikâyenin Türk edebiyatındaki ilk örnekleriyle ilişkilendirilir.

7. Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Letâif-i Rivâyât'ın dünya edebiyatındaki ilk örnek olduğuna

B) Tanzimat hikâyelerinin Decameron'u doğurduğuna

C) Küçük Şeyler'in hikâye türünün tek başlangıcı olduğuna

D) Hikâye türünün farklı edebiyatlarda farklı başlangıç noktaları bulunduğuna

E) Decameron'un Tanzimat Dönemi'nde yazıldığına

8. Durum hikâyesinin öncüsü olan Rus yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) İvan Turgenyev

B) Maksim Gorki

C) Nikolay Gogol

D) Lev Tolstoy

E) Anton Çehov

Tanzimat Dönemi'nde Batılı hikâye anlayışıyla ürünler verilmiştir. Ahmet Mithat Efendi'nin bir eseri ilk hikâye kitabı olarak anılırken Sami Paşazâde Sezai'nin eseri, Batılı anlamda ilk hikâyeleri içermesiyle ayrı bir yerde değerlendirilir. Buna göre bu bilgilerden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

9. Tanzimat Dönemi'nde Ahmet Mithat Efendi ve Sami Paşazâde Sezai'nin hikâye alanındaki çalışmaları dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Küçük Şeyler, ilk hikâye kitabı olarak kabul edilmiştir.

B) Sami Paşazâde Sezai, ilk hikâye kitabının yazarıdır.

C) Batılı anlamda ilk hikâyeler Tanzimat Dönemi'nden önce yazılmıştır.

D) Letâif-i Rivâyât, ilk hikâye kitabı olarak kabul edilmiştir.

E) Ahmet Mithat Efendi, Batılı anlamda ilk hikâyeleri içeren eseri yazmıştır.

10. Durum hikâyesinin öncüsü olarak anılan ve bu türün bir yazarın tarzıyla da bilindiği Rus yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Lev Tolstoy

B) Anton Çehov

C) Fyodor Dostoyevski

D) Maksim Gorki

E) İvan Turgenyev

Cevap Anahtarı

1. A	2. A	3. A	4. C	5. D
6. D	7. D	8. E	9. D	10. B

Çözümler

1. Hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluştuğu bilgisi parçadaki tanıtım, gerilim ve sonuçlandırma aşamalarıyla örtüşür. B seçeneği çözümün her anlatıda aynı olduğunu ileri sürerek kapsamı genişletir; diğerleri parçadaki sıraya veya çatışma unsuruna aykırıdır.

2. Ahmet Mithat Efendi'nin Letâif-i Rivâyât adlı eseri ilk hikâye kitabıdır. Sami Paşazâde Sezai'nin Küçük Şeyler'i ise Batılı anlamda ilk hikâyeleri içerir. C seçeneği bu iki ayrı niteliği birbirine karıştırdığı için en güçlü çeldiricidir.

3. Anton Çehov, durum hikâyesinin öncüsüdür ve bu tür Çehov tarzı hikâye olarak bilinir. Parçada olayın kesin bir sonuca bağlanmasından çok yaşamdan bir kesitin ve anlık durumların öne çıkarılması bu anlayışı destekler. Olay hikâyesi ise sonuç merkezli kuruluşuyla güçlü çeldiricidir.

4. C, parçadaki yaşanmış veya tasarlanmış olay ve kısa anlatım özelliklerini birlikte karşılar. D tasarlanmış olayları dışlar; B ise estetik amacı parçanın tersine çevirir.

5. Parça iki farklı edebiyat alanındaki başlangıçları ayırır. D bu ayrımı doğru kurar; B dünya edebiyatı örneğiyle Türk edebiyatı eserini, A ise ilk kitap ile ilk hikâyeleri içeren eseri karıştırır.

6. D, Ahmet Mithat Efendi'nin eserine bağlanan ilk hikâye kitabı niteliğidir. A, Sami Paşazâde Sezai'nin eserine ait niteliği değiştirerek verir.

7. D, anlatım dünya edebiyatındaki başlangıç ile Tanzimat'taki Batılı örnekleri ayrı bağlamlarda verir. C, Türk edebiyatındaki bir eserin dünya ölçüsündeki niteliğini değiştirir.

8. E, Durum hikâyesinin öncüsünü doğru verir. B Rus edebiyatından tanınmış bir yazar olsa da bu türün öncüsü değildir; diğer adlar da aynı nedenle uygun değildir.

9. D, Ahmet Mithat Efendi’nin Letâif-i Rivâyât adlı eseri için kullanılan nitelemeyi doğru karşılar. C dönem sırasını tersine çevirir; A ise aynı alandaki Küçük Şeyler’i ilk hikâye kitabıyla karıştırır. B ve E, iki yazarın eserlerine ilişkin görevleri birbirine aktarır.

10. Durum hikâyesinin öncüsü Anton Çehov’dur ve bu tür Çehov tarzı hikâye olarak da bilinir. D, A, C ve E Rus edebiyatının önemli yazarları olsalar da bu türün öncüsü değildir.